

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЙ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

А.В. Яцишин

**Україна, м. Київ, Інститут інформаційних технологій і засобів
навчання НАПН України**

Для сучасного громадянського суспільства основним завданням є творення відкритого простору безперервного навчання, адже це дозволить всім бажаючим творити особистий освітній ресурс і отримати певні інформаційні переваги.

Колеснікова І. А. [4, с. 12], зауважує, що важливим показником і формою становлення відкритого суспільства є інтенсивний розвиток відкритої освіти. Розвиваючись в руслі тенденцій інформатизації, демократизації, глобалізації, сучасна система освіти використовує принцип відкритих інформаційних мереж, модифікуючи відомі форми навчання за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. За повідомленням Чупахіної Ж. Н. [6] «інформатизація суспільства повинна бути узгоджена з новими формами організації освіти. Однією з таких форм, що відображають наслідки інформатизації, є відкрита освіта». Моїсєєв В. [5, с. 80], наголошує, що актуальною вимогою освіти сьогодення є: гуманізація, безперервність, фундаменталізація освіти, доступність освіти, випереджаючий характер освіти та інформатизація освіти, яка безпосередньо пов'язана з її відкритістю.

Фундамент для ідей відкритої освіти закладені вимогами відкритого доступу до освіти, відкритості освітньої системи для діалогу з міжнародним співтовариством. У навчальних закладів є завдання: створити систему підготовки, яка може реагувати на вимоги ринку праці. Також, необхідно врахувати прагнення особи до самоосвіти, підвищення кваліфікації чи бажання здобути другу вищу освіту.

Значний внесок у дослідження проблеми використання технологій відкритої освіти зроблено Биковим В.Ю. [1], він розглянув особливості відкритої освіти, розкрив принципи та технології відкритої освіти та ін. Сама ж відкрита освіта є результатом історичного становлення та еволюційного розвитку інформаційної цивілізації є невід'ємною її частиною і залежить від державної політики в галузі освіти [6, с. 63-64].

Вважаємо за доцільне наголосити, що саме впроваджують Internet-технології в навчальний процес сприяє оперативному отриманню інформації/даних, доступу до електронних підручників, методичних посібників, постійний зв'язок з викладачем чи вчителем (E-mail, Skype, ICQ), дає змогу застосовувати різні електронні форми перевірки якості знань (тестування, електронний іспит та ін.), і це лише частина переваг, що є, сьогодні, у студентів та учнів.

На думку Захарової О. А. [3, с. 113], важливим принципом відкритої освіти є широке використання методів активізації навчання при очних заняттях, і в організації роботи з електронними навчальними ресурсами. Сприяння самоосвіті, включення у навчальний процес особистісного і професійного досвіду студентів/учнів у проблемних ситуаціях, дозволить підвищити ефективність навчання.

Колеснікова І.А., описуючи проблеми відкритої освіти [4, с. 13], відзначила, що поняття «відкрита освіта» розглядається педагогікою переважно в технічному, організаційно-управлінському, методичному плані. Шуневич Б. [7] стверджує, що терміни «відкрита освіта» та «відкрите навчання» сприймаються в Україні й за кордоном по-різному. Закордонні дослідники розуміють ці терміни як: можливість кожної людини отримувати освіту незалежно від місця проживання, фізичного стану, віку і т.д.; підтримка цієї можливості державою у вигляді різних пільг, стипендій; використання новітніх технологій навчання. Захарова О. А. [3] наголошує, що «відкрита освіта» є формою і способом організації та самоорганізації, коли навчальний заклад творить умови з метою активного включення учня до вибору індивідуальної траєкторії розвитку і методів навчання.

Дослідження Биков В. Ю. [1; 2] показали, що в умовах глобалізації світових процесів соціально-економічного розвитку суспільства роль відкритого навчального середовища виконує «глобальний освітній простір», що спрямований на реалізацію в освітньому середовищі основних принципів відкритої освіти. Відкриті освітні системи, також, є частиною цього глобального освітнього простору, який удосконалюється в інформаційному суспільстві і визначає обов'язкове застосування інформаційно-комунікаційних технологій та орієнтується на врахування потреб відкритої освіти. Російські науковці описують поняття «інформаційно-освітнє середовище» як програмно-телекомунікаційний комплекс, де присутні єдині технологічні засоби проведення навчально-виховного процесу.

Захарова О. А. у своїй статті [3, с. 112] пише про те, що важливим принципом відкритої системи є принцип незамкнутості, який визначається наявністю зворотного

зв'язку із зовнішнім середовищем. Отже, інформатизація освіти є одним з важливих компонентів відкритої освіти, що дозволить підняти освітній процес на рівень активної соціальної творчості та розширить можливості людей і сприятиме інтеграції у відкритому соціальному середовищі, відкриті системи об'єднують в собі все важливе, що створене наукою та віддзеркалюють гуманістичну спрямованість освітнього процесу.

Биков В. Ю. [2] робить висновок, що всі учасники навчально-виховного процесу завдяки відкритості навчального середовища самі спроможні отримати знання за допомогою інформаційних ресурсів та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Такими інформаційними ресурсами є: бази даних, комп'ютерні системи навчального призначення, відео- і аудіо- записи, електронні бібліотеки, що разом з паперовими підручниками формують інформаційно-ресурсне забезпечення відкритої освіти. Застосування засобів і технологій відкритого навчального середовища є новим етапом розвитку мережного е-дистанційного навчання, що формує в освітньому просторі єдину науково-технічну та освітню політику, які базується на принципах відкритої освіти».

Моїсєєв В. [5, с. 79-80], описуючи проблему інформатизації освіти, відзначив, що для того щоб існувати в сучасному інформаційному суспільстві, яке висуває жорсткі вимоги до рівня кваліфікації та часу навчання сучасних фахівців, навчальні заклади повинні змінити існуючу систему освіти, на нову, в центрі якої – «учень/студент та його потреби в освіті». Бо освіта має стати доступна кожному, у будь-який час, у будь-якому місці і з будь-якої спеціальності.

У низці наукових публікацій, основними технології відкритої освіти, які застосовують у навчанні називають: а) кейс-технологію, яка є близьким аналогом технологій заочного навчання; б) TV-технологію, тобто, застосовують телевізійні лекції і консультації у викладачів; в) мережну технологію, яка заснована на використанні для консультування учня і передавання йому навчальних матеріалів мережі Інтернет.

Коротко розглянемо мережні технології системи відкритої освіти які описує Биков В. Ю. [2]: 1. Науково-освітні інформаційні мережі. 2. Технології підтримки віртуального навчання (зокрема, web 2.0 та ін.). 3. Всесвітня мережа «Партнерство в навчанні» (Partners in Learning Network, яку створила компанія Microsoft). 4. Технології електронного проектування педагогічних систем. 5. Технології мережного е-дистанційного навчання. 6. Електронні бібліотеки. 7. Технології комунікацій близької

зони, зокрема, мобільні електронні технології і спеціальні засоби. 8. Електронні технології управління проектами.

З розглянутого вище, впливає кілька висновків: 1) до засобів і технологій відкритої освіти відносяться сучасні інформаційно-комунікаційні технології та комп'ютерно орієнтовані засоби; 2) інформатизація освіти є важливим складовим розвитку сучасного суспільства, а створення відкритого навчального середовища та формування його засобів і технологій є першочерговим завданням відкритої освіти. Застосування технології відкритої освіти, які надають вільний доступ до навчальних і наукових матеріалів для великої кількості бажаючих у навчальних закладах різних рівнів акредитації і форм власності є вкрай актуальним і потрібним.

Література:

1. Биков В. Ю. Відкрита освіта і відкрите навчальне середовище / В. Ю. Биков // Теорія і практика управління соціальними системами : щокварт. наук.-практ. журнал. – Харків : НТУ ХП. – 2008. – № 2. – С. 116-123.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – К. : Атіка, 2008. – 684 с.
3. Захарова О. А. Открытые системы в дистанционном образовании / О. А. Захарова // Мир образования – образование в мире. – 2011. – № 2. – С. 111-116.
4. Колесникова И. А. Открытое образование: перспективы, вызовы, риски / И. А. Колесникова // Высшее образование в России. – 2009. – № 7. – С. 12-23.
5. Моисеев В. Открытое образование: идеология формирования сети / В. Моисеев // Высшее образование в России – 2002. – № 6. – С. 78-83.
6. Чупахина Ж. Н. Перспективы формирования открытого образования в России / Ж. Н. Чупахина // Информационные системы и технологии. – 2004. – № 4 (5). – С. 62-65.
7. Шуневич Б. Обґрунтування наукової термінології з дистанційного навчання / Б. Шуневич // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2003. – № 490. – С.95–104.